

‘ศาสตร์แห่งความหดหู และสิ้นหวัง’

ศูนย์ข้อมูลสถาบันหอการศึกษาเพื่อการพัฒนา

เศรษฐศาสตร์ หรือ เศรษฐทรัพย์ ตามที่เรียกกันแบบไทยโบราณมีสมญาหลากหลายจากผู้ที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะชื่นชมหรือเกลียดชังก็ตามที แต่ชื่อหนึ่งที่เรียกกันติดหู และดูจะได้รับการยอมรับจากนักศึกษาศาสตร์นี้อย่างกว้างขวางและยาวนานก็คือ “ศาสตร์แห่งความหดหูและสิ้นหวัง (DISMAL SCIENCE)”

ผู้ตั้งชื่อนี้คือนักคิดนักเขียนชาวสก๊อตชื่อ THOMAS CARLYLE (1795-1881) การที่ตั้งชื่อนี้ก็เพราะเขาเขียนถึงคำพยากรณ์อันมีคมของหลวงพ่ THOMAS MALTHUS (1768-1834) ที่ว่าประชากรนั้นเพิ่มขึ้นในอัตราแบบเรขาคณิต (เช่น 2,4,6,8,10,12,14,16,18,20,...) ที่น่ากลัวยิ่ง ในขณะที่ปริมาณอาหารเพิ่มขึ้นในอัตราแบบเลขคณิต (เช่น 2,5,8,11,14,17,...) ที่ช้ากว่า ดังนั้นมนุษย์ชาติจะไม่มีความยากจนความหิวโหย และความสิ้นหวังไปได้เลย

ความคิดเช่นนี้นับเป็นที่ฮือฮาในหมู่นักคิดในสมัยนั้น กล่าวกันว่าความคิดเกี่ยวกับการเพิ่มขึ้นของประชากรในลักษณะนี้ มีอิทธิพลอย่างมากต่อทฤษฎี อธิบายพัฒนาการของมนุษยชาติที่เรียกว่า THEORY OF NATURAL SELECTION (ธรรมชาติเลือกสิ่งมีชีวิตที่แข็งแรงและมีโอกาสสืบพันธุ์) ต่อไปอย่างเป็นการบรรณาการ ของชาลส์ ดาวิน (1809-1882) ในเวลาต่อมา

คำพยากรณ์ ที่น่าหดหูเช่นนี้ของ MALTHUS และ ถูกสะกิดโดย CARLYLE ได้กลายเป็นข้อถกเถียงกันวิชาเศรษฐศาสตร์นับแต่นั้นมา ถึงแม้คำพยากรณ์นี้จะผิดโดยสิ้นเชิงก็ตาม ดังที่เราเห็นกันเพราะเกิดความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างชนิดที่ MALTHUS คาดไม่ถึงว่าจะเกิดขึ้นได้

เมื่อเศรษฐศาสตร์ พัฒนาขึ้นเป็นขั้นตอนในเวลาต่อมาข้อถกเถียงของ “ความหดหู และสิ้นหวัง” นี้ก็ไม่จางหายไป แต่กลับดำรงอยู่เป็นอย่างดี ทั้งนี้เนื่องจากเศรษฐศาสตร์ ได้ค้นหาและประกาศความเป็นจริงของมนุษย์และสังคมอีกหลายประการในทำนองเดียวกัน

ความเป็นจริงที่สำคัญอันหนึ่งได้เชิดชูสมญาของ “ความหดหูและสิ้นหวัง” นี้ยิ่งขึ้น นั่นก็คือคำกล่าวที่ว่า “โลกนี้ไม่มีอะไรฟรี” (THERE'S NO SUCH THING AS A FREE LUNCH) ซึ่งบางครั้งก็เรียกกันว่า FRIEDMAN'S LAW ซึ่ง MILTON FRIEDMAN ปรมาจารย์เศรษฐศาสตร์ ผู้รับรางวัลโนเบลในปี 1976 เป็นคนพูดประโยคนี้

คำกล่าวนี้ทำให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้นในลักษณะความเป็นจริงของโลกที่ทราบกันมานานนมแล้วใน เศรษฐศาสตร์

“โลกนี้ไม่มีอะไรฟรี” มิได้หมายถึงว่า ทุกอย่างในโลกนี้ต้องคิดราคากัน จะให้กันฟรีๆ ไม่ได้ และมีได้หมายความว่าทุกอย่างในโลกนี้ต้องคิดกันเป็นเงินเป็นทอง

“โลกนี้ไม่มีอะไรฟรี” หมายถึงว่าทุกอย่างในโลกนี้มีต้นทุนด้วยกันทั้งสิ้น ไม่มีอะไรเลยแม้แต่สักอย่างที่จะไม่มีต้นทุน และเป็นข้อความประเภทพูดถึงข้อเท็จจริง (ดังที่เรียกว่า POSITIVE STATEMENT ซึ่งหมายถึงอธิบาย WHAT IT IS) มิได้เป็นข้อความประเภทพูดถึงสิ่งที่ควรจะเป็น (ดังที่เรียกว่า NORMATIVE STATEMENT ซึ่งหมายถึงพูดว่ามันควรจะเป็นอย่างไร)

เป็นอย่างไร)

“โลกนี้ไม่มีอะไรฟรี” มิได้เกี่ยวกับความมั่งคั่งเงินทองของมนุษย์ มิได้เกี่ยวกับการควรจะทำทุกอย่างเป็นเงินเป็นทองโดยไม่ให้อะไรที่ฟรีแก่กัน มิได้เป็นคำแนะนำให้ทุกอย่างต้องมีราคาเป็นเงินเป็นทอง

ประโยคนี้เพียงแต่ย้ำว่าทุกอย่างในโลกนี้มี “ราคา” หรือ ต้นทุนทั้งสิ้น ซึ่งราคามีจำเป็นต้องเป็นเงินเป็นทอง อาจเป็นโอกาสที่เสียไป ความเจ็บปวดจากความลำบากต้องอดทนและทนอด การเสียหยาดเหงื่อและน้ำตาก็ก็นับได้ ดังเช่นกรณีผู้ที่ต้องการเรียนให้จบปริญญาโททุกคนต้องประสบ สำหรับเขาเหล่านั้น “ราคา” ที่ต้องจ่ายนั้นมากมายกว่าค่าเล่าเรียนนัก เพราะไม่มีโอกาสที่ได้มีชีวิตสุขสบายเป็นปกติสุขเหมือนเพื่อนคนอื่น ๆ ที่มีได้เรียนชั่วระยะเวลาหนึ่ง

คนที่ถือผลคอร์รัปชันก็มีได้เงินมาอย่างฟรีไม่มีต้นทุน “ราคา” ที่ต้องจ่ายก็คือจดหมายหว่าดกั้วว่าผู้คนที่จับได้ตลอดอายุความ มีโอกาสเสียชื่อเสียงหรือติดคุก ต้องนอนกังวลคิดหาวิธีแอมช่อนเงินทองที่ถือโกงมา และอาจเสียเงินทองหาวิธีป้องกันปิดบังความชั่วของตนเอง ความทุกข์กังวลใจเหล่านี้คือ “ต้นทุน” ของคอร์รัปชัน ส่วน “ต้นทุน” ที่สังคมต้องจ่ายสำหรับการถือผิด ของเขานั้นยิ่งใหญ่มาก เพราะการคอร์รัปชันมิใช่เป็นเพียงการทำให้ประชาชน มิได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่จากการเสียภาษี ของเขาเท่านั้น ยังเป็นการบ่อนทำลายสิทธิเสรีภาพซึ่งเป็นรากฐานของประชาธิปไตยอีกด้วย เพราะคอร์รัปชันทำให้คนบางคนมีสิทธิ เหนือกว่าคนอื่นอย่างไม่เป็นธรรม

...“โลกนี้ ไม่มีอะไรฟรี” หมายถึงว่าทุกอย่างในโลกนี้มีต้นทุนด้วยกันทั้งสิ้น ไม่มีอะไรเลยแม้แต่สักอย่างที่จะไม่มีต้นทุน...

สำหรับมรดก ซึ่งคนทั่วไปอาจคิดว่า ไม่มีต้นทุน เป็นการได้มาฟรีๆ โดยไม่ต้องเสียอะไรเป็นการแลกเปลี่ยน ก็เป็นความเข้าใจผิด ในเบื้องต้นการที่เจ้ามรดกยกมรดกให้คนอื่นก็ต้องมาจากความแสวงหา ซึ่งความรึกแสวงหาเช่นนี้จะเกิดขึ้นได้ก็มาจากการผูกพันในอดีตที่ผ่านมา ซึ่งความผูกพันเช่นว่านี้มี “ต้นทุน” ซึ่งได้แก่เวลา ความกังวล ความอาหารหวังโยเงินทอง ฯลฯ ผูกพันอยู่ไม่น้อย และในบางกรณีอาจได้มรดกมาด้วยการ

สูญเสียความรักจากญาติพี่น้อง
ก็เกิดขึ้นบ่อยๆ และยิ่งไป
กว่านั้น อาจได้การเป็นคดี
ความในศาลเป็น “ต้นทุน”
ของการได้มรดกมาก็เป็นได้

บางท่านอาจบอกว่า แล้ว
แซมพูสระผมที่เขาแจกให้หน้า
ที่ทำงานเล่า เป็นของได้มา
โดยไม่ต้องเสียอะไร เป็นการ
แลกเปลี่ยนหรือไม่ คำตอบก็
คือไม่ฟรีแน่นอน เพราะใน

ประการแรกต้องเสียเวลาในการใช้ ประการที่สองหากเป็นแชมพู
ขวดลอง ท่านก็อาจต้องเสียผมทั้งศีรษะเป็น “ราคา” และประ-
การที่สามถึงจะเป็นแชมพูชนิดยอก ก็อย่าลืมว่าการผลิตแชมพู
ของนั้นก่อให้เกิดผลเสียแก่สิ่งแวดล้อมในระดับหนึ่ง

แล้วเก็บเงินตกได้เล่าเป็นของฟรีหรือไม่ คำตอบก็คือ ถ้า
ท่านไม่เสียเวลาเลยในการเดินไปเดินมาเพื่อเก็บของตกมาเป็น
ของท่านโดยไม่ให้คนอื่น เห็นและท่านไม่รู้สึกลึกละ และนอน
หลับสบายดี ไม่กังวลว่าจะมีใครเห็นจนอาจเสียชื่อเสียง ต้นทุน
ก็อาจจะน้อยมาก แต่ท่านก็ต้องไม่ลืมว่า การที่ท่านได้เงินนั้นมา
ก็ต้องมีคนเสียเงินจำนวนนี้เช่นกัน ดังนั้นการได้เงินตกนั้นมา
จะฟรีได้อย่างไร

เมื่อมาถึงตรงนี้ คงเห็นชัดเจนแล้วว่า “โลกนี้ไม่มีอะไรฟรี”
ไม่เกี่ยวกับเรื่องของความมั่ง ไม่เกี่ยวกับวัตถุนิยม ไม่เกี่ยวกับ
โลกาภิวัตน์ ไม่เกี่ยวกับการตั้งราคาในทุกอย่างเพื่อไม่ให้มันฟรี
หากแต่เป็นการบอกสังขรณ์ของชีวิตว่าในการได้ทุกสิ่งมานั้น
ล้วนมี “ต้นทุน” ที่ต้องจ่ายอยู่ด้วยทั้งสิ้นอย่างไม่มีข้อยกเว้น

ดังนั้น สภาวะของการได้แลกเปลี่ยนหรือที่เรียกว่า TRADE
OFFS จึงเป็นนิรันดร์ ในสายตาของนักเศรษฐศาสตร์ กล่าวคือ
เมื่อต้องการได้สิ่งหนึ่งก็ต้องยอมเสียสละอีกสิ่งหนึ่งหรือหลายสิ่ง
เพื่อแลกเปลี่ยนเสมอไป ไม่สามารถได้สิ่งใดมาฟรีๆ โดยไม่มี
“ต้นทุน”

ถ้าอยากได้ปริญญาโท ก็ต้องยอมเสียเงิน เสียหยาดเหงื่อเสีย
น้ำตา เสียโอกาสได้สองชั้น เสียเวลา เสียสละความสุขตามปกติ
 ฯลฯ เป็นเครื่องแลกเปลี่ยน ถ้ามีเงินสดอยู่ในมือและอยากได้สินค้ามี
ราคาแพงก็ต้องเข้าใจว่าจะเสียโอกาสจากการได้ผลตอบแทนจาก
เงินก้อนนั้นเป็นเครื่องแลกเปลี่ยนอีกๆ ไปกว่านั้นจะต้องเข้าใจถึง
การแลกเปลี่ยนระหว่างความสุขที่ได้จากสิ่งนั้นกับความสุขที่ได้
จากการมีความมั่นคงที่มีเงินสดก้อนนั้นอยู่ในมือ

การตระหนักถึงการต้องเสีย “ต้นทุน” เสมอในการได้ทุกสิ่ง
จะทำให้มนุษย์ไม่ย่อท้อในการบากบั่นทำงานเพื่อให้ได้สิ่งที่ตน
ต้องการ เพราะว่าไม่มีอะไร “ฟรี” รู้ว่าเงินทองมาจากการทำงาน
เท่านั้น นอกจากนี้ก็จะทำให้ตระหนักในการใช้สิ่งที่มีจำกัดอยู่ใน
มือ (เวลา เงินทอง โอกาส ที่ดิน น้ำ ทรัพยากรธรรมชาติ ฯลฯ)
เพื่อให้เกิดประโยชน์ที่สุดเพราะรู้ว่าทุกอย่างอย่างกว่าจะได้มานั้น
ต้องเอาสิ่งเหล่านี้ไปแลกเปลี่ยนมาทั้งสิ้น

เขียนมาถึงตรงนี้ ท่านที่ชอบ “30 บาทรักษาได้ทุกโรค”
ชอบ “TAMC ซือหนี่เสี่ย 1.3 ล้านๆ บาท” ชอบ “พิภพระเหิน
เกษมศกร” และชอบ “70,000 ล้านบาท ของกองทุนหมู่บ้าน”
คงเข้าใจนะครึ้นว่าเหตุใดนักเศรษฐศาสตร์ไทยส่วนใหญ่จึงเรียก
ได้ว่าขำเขินกับ “โครงการดีๆ” สำหรับประชาชนเช่นนี้

*ผลดีนั้นมีบ้างอย่างแน่นอน แต่ที่น่ากังวลก็คือต้นทุนที่เป็น
ตัวเงินทั้งหมดนั้นเท่าใดกันแน่และจะสิ้นสุดจบกันที่จุดใด ด้วย
เงินเท่าใด และจะหาเงินทั้งหมดมาได้ด้วยวิธีใด และชำระหนี้กัน
อย่างไร ภายใต้สภาวะการณ์นี้ สาธารณะหนักหน่วง และเศรษฐกิจ
ที่ย่ำแย่อยู่กับที่*

ที่สำคัญที่สุดก็คือเราต้อง “จ่าย” กันด้วยการเสียสละสิ่งดีๆ
อื่นๆ เช่นการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การพัฒนา
โครงสร้างพื้นฐาน การป้องกันประเทศ การพัฒนาสังคม การ
ป้องกันประเทศ การพัฒนาสังคม การป้องกันอาชญากรรม
 ฯลฯ ของสังคมเรามากน้อยสักเพียงใด นอกเหนือจากการต้อง
ชำระหนี้ที่ได้งอกขึ้นอีกด้วยจำนวนมหาศาล